

Glasiló Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani

Izhaja dvomesečno.

Številka 7-8

V Ljubljani 1. julija 1942-XX.

Letnik XLV

Pridelovanje ogrščice in repice*

O važnosti olja za prehrano, posebno v zdajšnjih časih, so že toliko govorili in pisali, da tega ne bomo še posebej poudarjali. Res je, da nam olja zelo primanjkuje. Naš cilj bodi, spoznati in pridelati čim več tistih industrijskih rastlin, iz katerih lahko pridobivamo olje.

Sicer je res, da je za pridelovanje industrijskih rastlin v splošnem treba nekaj več ročnega dela; treba je tudi več znati in se bolj truditi kakor pri drugih njivskih rastlinah, vendar je ves ta večji trud poplačan z mnogo višjo ceno takega pridelka.

1. Ogrščica.

Med oljne rastline štejemo med drugimi rastlinami tudi ozimno ogrščico, ki ima zelo mastno seme, saj je v njem celo do 50 odstotkov olja. Ta rastlina uspeva najbolje na globokih, težjih tleh, na prav takih, kakor so za pšenico. Ker ogrščica ne ljubi stalno mokrih in zasenčenih tal, so hribovite in gozdne lege, posebno severne, zanjo neprikladne. Nestanovitno

* Od več strani smo bili naprošeni, naj objavimo članek o kulturi najvažnejših rastlin za pridelovanje olja: repice in ogrščice. Ker obe rastlini posebno dobro medita in ravno takrat, ko so čebele pomoči najbolj potrebne, t. j. konec aprila in v začetku maja, smo se za objavo članka prav radi odločili. Med od teh dveh rastlin je zelo fin, izredno sladek, ima pa to lastnost, da se nenavadno naglo strdi. Zato ne smemo s točenjem odlašati, ker se čez teden dni že v satju popolnoma strdi in ga potem ni mogoče iz celic spraviti. Kandiran med je zelo trd in skoraj snežno bele barve.

Opozarjamo pa, da spadata repica in ogrščica med rastline, ki imamo z njimi precej več truda kakor z drugimi. Tudi vtegamo z njima več, kar je že razvidno iz članka samega, ki smo ga povzeli iz „Orača“ in ga je spisal in g. Kranjčan Ivan. Repico in ogrščico rada vlažna zima pobere. Zavoljo tega nista za vsako lego, in svetujemo, da naj s kulturo poskusi le tisti čebelar, ki ve, da so na njegovi zemlji in v njegovem kraju take kulture mogoče. Za seme se obrnite na SČD.

spomladansko vreme v aprilu in maju, ko se večkrat menja toplo in mrzlo vreme (slana), kakor tudi zelo močni severni in vzhodni vetrovi ji škodujejo, posebno takrat, če snežna odeja nič več ne pokriva in ne varuje posevka. Prav tako lahko zelo poškoduje ogrščico tudi toča.

Ogrščica uspeva zelo dobro po detelji. Zateva zelo gnojno zemljo. Ugaja ji predvsem na dušiku bogat hlevski gnoj (200 do 300 mtc na ha), dodatno pa lahko dajemo še kako umetno dušikovo gnojilo, dalje še superfosfat in 40 odstotno kalijevo sol. Če je v zemlji malo apna, je treba tudi apniti ali laporiti. Ogrščica je med najboljšimi predsadeži za žito (pšenico). Zapušča njivo brez plevla in tudi ne izčrpa vsega dušika.

Za pridelovanje ogrščice je treba zemljo dobro obdelati. V čisti prahi, kakršna je sicer v sedanjih časih skoraj izključena, čeravno daje največji pridelek, orjemo štirikrat in sicer prvič plitvo, nato srednje, globoko in končno zopet plitvo. Po detelji lahko potegnemo še dve brazdi, če kosimo deteljo samo enkrat. Na splošno naj bo zemlja za setev ogrščice pripravljena tako kot v vrtu.

Setev s sejalnim strojem je mnogo boljša nego ročna. Seme pri strojni setvi bolj obvarujemo vlage in mraza, zaradi intenzivnejšega obdelovanja je na njivi manj plevla in zemlja je tudi bolj rahla in zračna. Posamezne rastline, ki so pri strojni setvi bolj in pravilneje oddaljene med seboj, se bolje ukoreninijo, bolj razrastejo in nastavijo tudi več cvetov. Pri strojni setvi torej več pridelamo, a za setev porabimo manj semena. Za strojno setev potrebujemo 8 do 12 kg, za ročno pa 12 do 16 kg semena na en ha. S strojem sejemo v vrste 40 do 50 cm vsaksebi konec julija ali v prvi polovici avgusta, in sicer 15 cm globoko. Nekako sredi septembra mlade rastlinice prvič okopljemo, v začetku oktobra pa jih, posebno v vlažnih legah, en- do dvakrat osujemo z osipalnikom. Osipanje je v vlažnih legah važno predvsem zaradi tega, da imajo rastline spomladi višjo in bolj suho lego. V pozni jeseni še razredčimo pregošto setev. Če se zemlja pozimi zelo zablati, rastline spomladi še enkrat okopljemo ali tudi ponovno osipljemo.

V Belgiji, Nizozemski in severni Franciji ogrščico tudi presajajo. Ta način pridelovanja

ima velike prednosti pred običajno setvijo na stalni prostor. Presajene rastline so pravilno razvrščene, se vse enakomerno razvijajo in postanejo tudi močnejše. Čisto razumljivo je torej, da se pri presajenih rastlinah pridelek zelo zviša. Razen tega pa tudi ni treba tako hiteti z žetvijo predsadeža in imamo tudi sicer dovolj časa za pravilno obdelavo polja. Ogrščico lahko s pridom posadimo tudi še po ozimnem žitu, ki je sicer slab predsadež, postane pa na ta način mnogo boljši.

Za presajanje posejemo ogrščico na posebno primerno zemljo, katero najboljše pripravimo in gnojimo. Za štiri do pet hektarov presejane ogrščice potrebujemo en hektar posevka. Pri ročni setvi potrebujemo 6 do 7 kg semena na 1 ha, pri strojni, ki jo bolj priporočamo, pa 3 do 5 kg na 1 ha. Razdalja vrste od vrste naj bo 25 cm. Sejemo sredi meseca junija, presajamo pa v septembru, in sicer vedno po dežju. Sadimo v vrste 40 do 50 cm vrsta od vrste in 25 do 30 cm rastlina od rastline.

Žeti začnemo navadno konec junija ali pa v začetku julija prihodnjega leta, ko začne zeleno seme v stročju rjaveti. Ker se v tem času presnavlja škrob zelenega semena v olje, moramo zrelostno stanje vsak dan sproti kontrolirati, da se pozneje prezrelo seme preveč ne osiplje. Žanjemo praviloma zjutraj s srpom (kar je najbolje), koso ali kosilnim strojem precej previdno, da se ne otrese preveč zrnja. Požeto ogrščico vežemo v snope s slamo in jo lahko pustimo še nekaj dni na njivi zloženo v visoke kupe, da se dobro presuši, nakar jo zvozimo domov na vozovih, pokritih s ponjavami (zaradi izpadajočega zrnja). V skednju naj ogrščica leži še nekaj dni, da zrnje do dobrega dozori.

Ponekod zlagajo požeto ogrščico na polju v velike okrogle kupe, katere sestavljajo tako, da je zrnje vedno obrnjeno na notranjo stran in se proti vrhu zožuje. V takih kupih je ogrščica navadno že v 8—10 dneh dovolj suha in jo kar na polju omlatijo s strojem ali pa omanejo s konji.

Omlačeno zrnje, v katerem je še deloma stročje in prah, razprostremo na skednju v šest do dvanajst cm visoke plasti in ga v začetku premečemo 2—3krat na dan, pozneje pa samo po enkrat. Po 8—10 dneh je zrnje dovolj suho in ga ločimo od praznega stročja in prahu s cilindričnimi siti.

Pridelek ogrščice je zelo spremenljiv. Na 1 hektarju lahko pridelamo 15—20 mtc (največ lahko celo 30 mtc) zrnja in 30—40 mtc slame. Pri strojni setvi je — kot že rečeno — pridelek vedno večji kot pri ročni setvi.

V borbi proti raznim škodljivcem, ki napadajo ogrščico, med ostalimi tudi kapusov belin in bolhe, priporočamo strnišča takoj po žetvi preorati, kakor tudi uporabiti vsa sredstva, ki dajejo ogrščici pogoje za boljšo rast, to je dobro gnojenje, intenzivno obdelovanje in drugo.

Če povzamemo vse do sedaj povedano o ogrščici, vidimo, da ima njeno pridelovanje naslednje prednosti: 1. z zgodnjim poletno žetvijo pride že prvi denar v hišo, 2. pridelovalni stroški so manjši kot pri ostalih okopavinah, 3. je odličen predsadež za vse sadeže, posebno za žitarice, 4. z njenim pridelovanjem se dobro razdeli delo, ker se seje in žanje prej kot žito.

Tem dobrim lastnostim pa stojijo nasproti tudi slabe: 1. ogrščica ni zanesljiv sadež, 2. ne

daje dobre slame, ker je trda in brez večje vrednosti za krmo in nastilj.

Pridełovanje jare ogrščice ni priporočljivo, ker jo še pogosteje napadajo razni škodljivci, predvsem bolhe, ki znatno znižujejo pridelek. Tudi ima jara ogrščica manj olja kot ozimna.

2. Repica.

Pridelek ogrščice večkrat ni dober; zato se-jemo namesto nje ozimno ali jaro repico, ki je manj zahtevna in znatno bolj odporna proti zimi in vetru ter jo lahko sejemo tudi v višjih legah. Tudi rastna doba repice je krajša kot ogrščična. V jeseni jo sejemo pozneje, a žanjemo prej kot ogrščico. Na suhih peščenih tleh, lahko še vedno pridelujemo repico. Kadar so pa dani vsi pogoji za dober pridelek ogrščice, repice ne bomo sejali.

Za repico obdelujemo zemljo tako kot za ogrščico, pri gnoju pa lahko nekoliko varčujemo, vendar ne preveč.

Repico sejemo konec avgusta ali v začetku septembra. Ker je rastlina manjša kot ogrščica, so vrste lahko manj razmaknjene, in sicer 30 do 40 cm. Na en hektar posejemo 8—12 kg semena pri strojni setvi, za ročno setev pa potrebujemo 10 do 13 kg semena. Repica se ne presaja.

Posevek negujemo in ga žanjemo tako kot pri ogrščici.

Pridelek repice je vedno manjši kot pri ogrščici ter znaša 10—15 (maksimalno 20) mtc zrnja in 20—30 mtc slame na 1 ha. Ker vsebuje repično seme manj olja (34 odstotkov), je tudi cena zanj vedno nižja kot pri ogrščici.

Jara repica dozori v treh mesecih. V milem podnebbju lahko pridelamo zrnje še kot drugi pridelek po kakem zgodnjem sadežu (zgodnji krompir). Jaro repico lahko sejemo spomladi tudi na tista mesta v ogrščico, ki so ostala prazna zaradi zimske pozebe.

Za strojno setev potrebujemo 12—15 kg semena, za ročno pa 15—19 kg na en hektar. Ker bolhe zelo pogosto napadajo to rastlino, tudi uspeh pridelka večkrat izostane. Jaro repico okopavamo dvakrat, da zatiramo plevel in rahljamo ter zračimo zemljo.

Pridelek je znatno nižji kot pri ozimni repici in znaša 6—10 mtc zrnja in 12—20 mtc slame na en ha. Tudi olja je v zrnju jare repice nekaj manj kot v zrnju ozimne repice.

Kakovost oljnih pogač, ki ostanejo po stiskanju olja iz gorčice in repice, ni kaj posebna, ker razvijajo z vodo mešane ostro dišeče škodljivo gorčično olje. Prav zaradi tega pokladamo te pogače samo suhe in ne več kot en kg dnevno na doraslo živino.

Moje napake pri vzreji matic v lanskem letu

Henrik Peternel.

Iz napak, napravljenih v enem čebelarjem letu, se čebelar največ nauči za prihodnje leto. A tudi iz napak drugih čebelarjev se mnogo naučimo. V veliko korist vsem bo, če se bodo znali na podlagi napak pisca članka istih obvarovati.

Spoznal sem, da od čebel preveč zahtevamo, kadar napravljamo nove družinice, bodisi za rezervo, bodisi za prašilčke. Če se zamislimo v položaj narejene družinice, bomo razumeli, da se ta ne more obnašati tako, kakor že več

časa skupaj bivajoča čebela (družinica). Čebele za novo družinico vzamemo navadno več normalnim družinam, ker nočemo eno samo družino težko zadeti z odvzemom toliko čebel. Pridejo torej v tako družinico čebele raznih panjev in raznih starosti. Sicer najbolj sitne pašne čebele med narejanjem družinice odleté, a jih vendar pride mnogo zraven, ki nimajo drugega nagona kakor leteti na pašo. Ne smemo torej pozabiti, da je treba precej časa, da se čebele toliko pobogajo, da tvorijo družino. Zato spada zaborj z novo družino v suho, temno a zračno sobo vsaj za 24 ur, po potrebi tudi za 48 ur. Najboljši uspeh sem imel, če sem čebele po 6 urah nakrmil in pustil potem v temi do drugega večera, če sem toraj porabil za vse delo točno 30 ur.

Nadalje ima taka družinica malo hrane, ker čebele ne utegnejo, da bi se medu dodobra napile, saj stresamo zraven čebele tudi z okenc, kjer niso mogle dobiti popotnice iz satja. Temu nedostatku najlaže odpomoremo, če ometamo čebele v zaboj, ki ima veliko ploskev žičnate mreže. Ko so čebele spravljene na varno, jih moramo do sitega nakrmiti, kar se zgodi najlaže na ta način, da tekočo hrano polagama s peresom ali čopičem namažemo na mrežo. Čebele se ne onesnažijo, kar je zelo važno, če krmimo s sladkorno raztoplino, kajti vsaka čebela izgubi možnost letanja, če se ji zlepijo krila po osušenem sladkorju. Za krmljenje je namreč najbolj primerna tekočina, napravljena iz enega dela sladkorja, enega dela vode in enega dela medu.

Matice ne smemo dodajati pred 6 urami, toraj ne pred večerom prvega dne, ko so čebele spoznale že svojo osirotelost. Po dodaji matice, je dobro čebele še enakrat nakrmiti, da se napijejo, kolikor se jim zljubi.

Dodano matico je treba previdno izpustiti. Najbolje je, da prepustimo to delo čebelam. Zato denimo matičnico v najbolj gosto gručo čebel, namesto z zamaškom jo pa začepimo s kepico sladkornega testa. Paziti moramo, da ne denemo matičnice na dno zabojčka. V takem primeru se lahko zgodi, da se čebele matice ne oprimejo, temveč jo enostavno pustijo v matičnici poginiti.

Ko se je družina umirila in ima v svoji sredi matico, je to prav za prav roj. Napačno ravnamo, če to družinico vsadimo na izdelano satje. V sebi ima namreč nagon stisniti se v grozd, kar ji je na izdelanem satju nemogoče. Dobro je torej, da namestimo v panjč ali oddelek po dva satnika z osnovami satnic, kamor se stisne grozd čebel. Kakor vsak roj ima tudi narejenec v sebi nagon, staviti novo satje, samo da je paša primerno dobra. Stavljeno satje je večinoma čebelno in rabljivo tudi v nadaljnjem obratu.

Ni ravno potrebno, da bi narejenemu rojčku dodajali trotove, ker jih je ob tem času dovolj v drugih panjih, zlasti v plemenjakih. Če nam ni za selekcijo, je pa nekaj trotove dobrodošlih v rojčku.

Vprašanje prehrane rešimo najenostavneje tako, da damo v oddelek ali panjč en sat s primerno množino medu; pri prašilčkih pa moramo napolniti oddelek za prehrano s sladkorim testom. Paziti pa moramo, da ne trpé čebele pomanjkanja, ko odneha vsa paša v visokem poletju. Krmljenje malih družinic s tekočim krmilom je pa zaradi ropanja nevarno,

ker tekočo hrano roparice kmalu zavohajo in kmalu premagajo tako šibko družinico.

Mlade matice se v malih rojčkih običajno kaj kmalu oplemené. Če je torej vreme lepo in matica še deseti dan ne zalega, smo lahko prepričani, da se je izgubila.

Po svojih skušnjah nikakor ne morem priporočati, da bi pustili družinici, da si izpodredi novo matico iz zalege. Vse take matice so male rasti ali malovredne. Edino na mestu je, da taki družinici dodamo neoplojeno ali še boljše opravšeno matico.

Kdaj naj uporabimo prašilčke in rezervne družinice? Jaz sem imel vedno dobre uspehe, če sem družinico z ravnokar oplojeno matico dodal osirotelemu plemenjaku ali jo vsaj tako ojačil, da je zasedala družina šest do sedem A. Z. satov. Mlada matica, omejena na družinico na dveh satih, je ostala slaba zalegalka, umevno, saj se ni mogla popolnoma razviti in so ostali tudi njeni jajčniki manj razviti.

Pred zimo je treba rezervne družinice ojačiti z mladimi čebelami, drugače nimamo spomladi od njih nikake koristi. Če nisem tega storil jeseni, sem imel spomladi revno družinico, ki ni bila zmožna življenja.

Prehrana rezervnih družin čez zimo zahteva več, kakor se pa misli. Taka družinica potrebuje približno toliko kot plemenjaki. O tem sem se na svojo žalost večkrat prepričal, ko sem bil prisiljen ob koncu zime te družine pitati, da mi niso padle od lakote. Prezimovanje malih družinic, odnosno matic je zato draga zadeva. Če bi se hotel kdo pečati s tem, da bi spomladi prodajal oplojene matice iz prejšnjega leta, bi imel izgubo, tudi če bi jih dobro vnovčil. Čebelar Kuntzsch pravi, da se je tega dela oprjel, a da bi prišel na beraško palico, če ne bi prenehal. Za svojo rabo take družinice najboljše in najlaže prezimimo v mediških normalnih družin. Tam izhajajo z malo zaloge in so čebelarju vedno pri roki, če jih spomladi potrebuje.

Sedaj smo v najbolj ugodnem letnem času za vzrejo matic. Skušajte se v tem, tovariši čebelarji, in poročajte brez nepotrebne sramežljivosti tudi o svojih neuspehih.

Naše panjske končnice

Avgust Bukovec.

(Nadaljevanje.)

Leta 1934. sem ob proslavi dvestoletnice rojstva Antona Janše za 5—6. št. SČ napisal uvod tega članka z namenom, da ga nadaljujem takoj v naslednjih številkah. Potem se pa za to nisem in nisem mogel odločiti, ker sem še vedno odkril kaj novega in sem zato upal, da se mi z leti nabere še kaj gradiva. To se je v resnici zgodilo. Društvena zbirka končnic se je od takrat močno povečala in zvedel sem o tej ljudski umetnosti posebnosti tudi marsikaj zanimivega, kar bi sicer ostalo neobjavljeno.

Sedaj pa ne smem več odlašati, da me ne prehiti bela žena in mi vzame pero iz rok. S člankom bom odslej nadaljeval do konca, da spravim na papir vse, kar je važno, da se ohrani v spominu nele bodočim čebelarskim pokolenjem, marveč zlasti raziskovalcem naše ljudske umetnosti, od katerih lahko pričakujemo, da bodo starim panjskim končnicam kdaj posvetili tisto pozornost, ki jo zaslužijo.

Končnica št. 15

Končnica št. 16

Od kdaj so poslikane končnice v navadi?

Zdi se mi, da mi na to vprašanje ne bo težko odgovoriti. V mladih letih sem marsikak dan porabil za „lov“ na končnice in staro čebelarško šaro. Pri tem so me noge včasih zanesle visoko v hribe v samotne vasi, kjer sem našel stare zapuščene čebelnjake s prav starimi kranjiči. Bili so surovega dela, iz debelih klanih desk in zbiti s kovanimi žebli. Znotraj so bili na debelo prevlečeni z zadelavino. Prav gotovo so bili še izpred dobe Valvasorja. Na sprednjih končnicah ni bilo nikakih slik, pač pa razna preprosta znamenja in čačke, napravljene z belo ali črno barvo. Tisti, ki so imeli bela znamenja (razne križe, sonce, lunin krajec, smreke i. dr.), so bili pobarvani z indsko ali pa anglesko rdečo (?) barvo, črna znamenja so pa bila narejena na panjih z nepopleskano končnico, kar na suhem lesu. V teh znamenjih, na katera se še povrnem, lahko vidimo, če hočemo, prve početke poznejše navade poslikanih končnic.

Tudi v dobi našega kronista Janeza Bajkarta Valvasorja (1641—1695) skoraj gotovo še ni bilo v naših čebelnjakih poslikanih končnic. Morda so prišle v navado proti koncu njegovega življenja, ko je njegovo glavno delo „Ehre des Herzogthums Krain“ že izšlo (1689); čisto gotovo jih pa ni bilo takrat, ko je Valvasor potoval po naših krajih in zbiral snov za svoje glavno delo. Valvasor ni bil samo zgodovinar, ampak tudi umetnik, pospeševalec likovnih umetnosti in naravoslovec. Popisal je naše kraje, šege in navade ter posebnosti tako podrobno, da se mi zdi naravnost nemogoče, da bi bil pozabil omeniti tako zanimivost, kakršna so poslikane končnice, to toliko bolj, ker izrecno popisuje tudi naše čebelnjake, panje in način čebelarjenja.

Proti temu mojemu naziranju govori, da navaja prof. dr. Mihael Haberlandt v „Österr. Volkskunst“ kot najstarejšo neko končnico z letnico 1686 in da je prof. Baš, ravnatelj mariborskega muzeja, kakor mi je povedal g. vseučiliški prof. Milko Kos, našel v okolici Prevalj, ali nekje v Mežiški dolini, končnico z letnico med 1680 in 1690 (natančne letnice se g. prof. Kos ne spominja). Shranjena je v mariborskem muzeju. Mene pa Valvasorjev molk tako prepričuje, da kar ne morem verjeti, da bi bile končnice že v teh letih splošno razširjene. In če niso bile — tedaj je izključeno, da bi se bile posamezne tako dolgo ohranile. Morda gre v teh dveh primerih za namerno postaranje končnice? Znano mi je namreč, da so slikarji na marsikako novo končnico nalašč napravili starejšo letnico, kakor bi jo v resnici bili smeli.

Ostane še možnost, da so bile poslikane končnice na Koroškem preje v navadi kakor na

Kranjskem. Za to govori tudi koroško izročilo samo (glej SC 1940, 94), po katerem sega poslikavanje končnic na Koroškem v 17. stoletje. Če ta domneva drži, potem moram skrečiti svojo gornjo trditev tako, da v Valvasorjevi dobi na Kranjskem slike na končnicah še niso bile splošno razširjene.

Naj bo že s točnim časom postanka končnic kakor hoče, gotovo je, da so bile poslikane končnice tudi na Kranjskem že v začetku 18. stoletja močno razširjene. Za to nam je na razpologo cela veriga trdnih dokazov. Najstarejša nam znana končnica, sedaj v posesti g. A. Roossa v Kranju, je iz l. 1705. (Glej SC 1938, 101. O njeni starosti ni po izjavi gg. zgodovinarjev prof. Kosa in dr. Ložarja nobenega dvoma. Skoraj ravno toliko staro končnico, in sicer z letnico 1708, je imel bivši urednik SC Fr. Rojina; kam jo je „zafrečkal“, kakor sam pravi, ne ve. Imel je tudi panj s končnico z letnico 1729. To starino je odnesel l. 1929, njegov sin Natek v Ameriko (SC 1937, 153). Janez Štrle iz Zaloga pod Ljubljano je imel panj z letnico 1720 na končnici (SC 1899, 111).

Glede končnice z domnevno letnico 1724, o kateri je poročal g. Ravnik v SC 1940, 94, sta zgoraj omenjena zgodovinarja potrdila moj dvom, ki sem ga izrazil v uredniški pripombi k Ravnikovemu članku. Končnica je iz l. 1794., to pa ne samo zaradi tega, ker je letnica na končnici dovolj jasna in je imela dvojka v začetku 18. stoletja čisto svojstveno obliko, iz katere ne more nastati devetica, čeprav del številke zgine, marveč tudi zavoljo načina slikanja, ki je brez dvoma iz mlajše dobe.

V zbirki končnic SČD je potem končnica nesporne starosti z letnico 1758, ki jo omenja dr. Stanko Vurnik v svojem spisu Slov. panjske končnice (Etnolog III 1929, 161) kot najstarejšo znano. Tem ohranjenim dokazom naj pridružim še domače izročilo o slikarskem udejstevovanju Antona Janše. Kakor so pravili Navratilovemu poročevalcu stari možje z Breznice, „je bil Janša, p. d. „Kuharjev Tonej“ spreten slikar („fajn mavar“) ter naredil take končnice na panj, da nobeden takih. Pri Kraljiču na Breznici so še dolgo imeli na končnici leva, ki ga je bil naslikal „Kuharjev Tonej“, in je bil tako živ, da je gledal zmeraj za človekom, kamor je šel.“ (Spomenik o šeststoletnici, 1883, 164).

Nekako od srede 18. stoletja dalje so bile poslikane končnice že po vseh naših kmečkih čebelnjakih v navadi.

Postanek in propad poslikanih končnic.

Poslikane končnice so slovenska posebnost. Naš panj — kranjiča — najdemo tudi pri naših sosedih v območju Alp. Slike na končnicah pa so bile omejene samo na zemljo, kjer prebiva oziroma je prebival naš rod.

Končnica št. 17

O vprašanju, kako je do te naše posebnosti prišlo, se je v naši čebelarški književnosti že precej razpravljalo. Izražena so bila različna mnenja, ki jih hočem nekoliko prerešetati.

Dr. Stanko Vurnik navaja (v Etnologu III, 1929) kot vzrok navade poslikanih končnic mnenje kmečkih čebelarjev, „da se mora panj od panja po končnici ločiti, da čebela svojega laže najde.“ Vendar vidi v tej navadi predvsem izražanje ljubezni za slikarstvo in barvo, ki ima svoje korenine „v svojevrstnem duševnem značaju našega, recimo alpskega ljudstva“. V tem smislu postavlja slikane končnice v isto vrsto z rezljanimi ganki, pažnimi linami, požarnimi freskami na stenah, umetnimi okraski gavtrov i. dr.

Stane Mihelič pravi (v Anton Janša, 1934, 43): „Glavni vzrok, da se poslikavanje končnic pričena prav v tem času (sredi 18. stoletja — op. pis.) je po mojem mnenju delni prehod iz enega načina čebelarjenja v drugega, ki je povzročil, da je dobil panj stalno mesto v čebelnjaku.“ Pod tem prehodom meni Mihelič opustitev čebelarjenja izključno na med in uvedbo čebelarjenja na roje. Pri čebelarjenju na med so naši čebelarji, po Miheličevih trditvah, vsako jesen panjem izpodrezali del mednega satja v zadnji polovici panja, spomladaj pa so obrnili prazni del panja naprej. Z omenjeno spremembo načina čebelarjenja pa naj bi bil dobil panj stalno mesto v čebelnjaku, to se pravi, da je bila vedno ena in ista končnica spredaj. Tako bi bila nastala na pročelju čebelnjaka stalna ploskev, razpoložljiva za slike. Osnovo za navado pa vidi Mihelič v Vurnikovem „svojestvenem duševnem značaju našega alpskega človeka.“

Vlado Rojcek je razvil svoje mnenje v članku „Zakaj so bili kranjiči poslikani“ (ŠČ 1937, 178). Svoj nazor povzema na kratko takole: „Kranjiči so bili poslikani zato, ker je bilo poslikovanje (pohišva in drugih predmetov — op. pis.) nekaj v modi, ker je to ustrezalo okusu takratnega človeka.“

Milenko Popović pripisuje začetek slik na končnicah „kombinaciji raznih vplivov, praznovernosti, pobožnosti, modi slikanja in praktičnim razlogom (označevanju panjev). Posebno pa poudarja možnost, da so čebelarji s slikami skušali preprečiti uroke (ŠČ 1938, 52).

Že narava našega vprašanja je taka, da ga moremo reševati samo z domnevami. Nikdar ne bomo mogli z vso gotovostjo reči, zato in samo zato so se pojavile poslikane končnice. Saj nimamo o njih začetku niti mrvice kakega pisane ali ustnega izročila. Zato ni mogoče nobenega izmed navedenih mnenj niti dokončno dokazati, niti popolnoma pobiti. Izvzel bi le Miheličevo, v kolikor veže nastanek poslikanih

Končnica št. 18

končnic na spremembo načina čebelarjenja; to pa iz sledečih razlogov.

Teško je govoriti, kadar imamo v mislih naše staro čebelarstvo, o čebelarjenju na med in čebelarjenju na roje kot o dveh ločenih načinih. Kot poseben način se je razvilo izrazito čebelarjenje na roje šele, ko se je razvil izvoz čebel v tujino, ki je naše takrat že propadajoče čebelarstvo naravnost tiral v to smer, to tem bolj, ker čebelarjenje na med v kmečkih panjih takrat ni bilo več donosno. Izvoz čebel se je pa pričel šele l. 1859., torej takrat, ko je nagibala klasična doba končnic že proti koncu.

Sicer so pa roji pri čebelarjenju v kmečkih panjih neizogibni, ker jih je zelo težko, pri večjem številu panjev pa sploh nemogoče zaščititi. Saj nam dela to preglavice celo pri sodobnih panjovih in današnjem stanju čebelarstva. S tem se skladajo poročila vseh virov (Valvasor, Janša, P. P. Glavar, Scopoli), ki vsi govorijo mnogo o rojih. Res je bil smoter čebelarstva v starih časih izključno pridobivanje medu in voska. Zato pa ni bilo potrebno omejevanje rojev, nasprotno, pri nas, ko je bila in je še glavna paša v jeseni, so roje radi sprejemali. Samo tako so mogli pomladiti matice in imeti jeseni veliko število panjev za izkoriščanje ajde. Isti način čebelarjenja na med je še dandanes običajen marsikje v Evropi.

Pa tudi če se postavimo na Miheličevo stališče, da je prišlo sredi 18. stoletja do take spremembe v načinu čebelarjenja, ne more biti s tem v zvezi nastanek preslikanih končnic. Še preden je panj po Miheličevem mnenju dobil stalno mesto v čebelnjaku, je morala biti vedno ena in ista končnica panja na pročelju čebelnjaka in sicer tista z žrelom. Če so panje res kdaj obračali, sta morali biti obe končnici premični. Pri obračanju panja je v takem primeru čebelar dejansko obrnil samo obod, končnici in podnico (brado) pa pustil na mestu. Da se taka tehnična rešitev pri morebitnem obračanju panja naravnost vsiljuje, vidimo iz tega, da je še dandanes v pretežnem delu Koroške in v kotu od Dovjega proti Beljaku običaj, da sta obe končnici premični. Čebelar opravlja čebele od spredaj, če treba (n. pr. pri spodrezovanju) pa tudi od zadaj. Zato so že takrat imele sprednje končnice stalno mesto v čebelnjaku in je pročelje moralo „naravnost izzivati k tvornosti“, kakor se izraža Rojcek.

Od ostalih mnenj nas predvsem zanima, v koliko so utegnili razni praktični razlogi vplivati na uvedbo poslikanih končnic. V poglavju „Od kdaj so poslikane končnice v navadi“ sem opozoril, da so bili že naši najstarejši panji poslikani z rdečkasto rjavo barvo in zaznamovani z različnimi preprostimi znamenji. To kaže, da so že naši davni čebelarški predniki čutili potrebo

po označevanju panjev in to toliko zase kolikor za čebele. Kadar je čebelar panje prestavljal ali pa zlagal v čebeljak, na primer pri prevajanju v pašo, kadar jih je hotel ločiti na tujem pasišču od drugih in zato da je panj sploh dobil kak znak, da ga je čebelar mogel videti tudi z notranjim očesom, ga je moral na kakršen koli način „krstiti“. Ker pisati in brati ni znal, je segel po takih znamenjih, ki so mu bila razumljiva in ki jih je lahko sam naredil. Vedel je razen tega, da je za matico, ki se vrača s praha, manj nevarnosti, da bi zašla v tuj panj, če je na panju kako bolj vidno znamenje. Še dandanes vidimo pri kmečkih čebelarjih, da v ta namen polože na brado panja kak značilnejši kamenček ali pa pritrdijo košček papirja. Tudi za čebele same je vedel, da se ravnaajo pri vračanju s paše ne samo po mestu, kjer panj stoji, marveč da se znajdejo tudi po zunanjih znakih panja. Takratni čebelarji so se pri tem označevanju ravnali pač po svojih izkušnjah, ne da bi pri tem poznali učinkov barv na čebele tako, kakor jih mi danes poznamo. Končno tudi sodobni čebelarji ne morejo shajati brez zunanjega označevanja panjev. Nekdanje slike jim nadomeščajo razne barve in številke. Brez tega ne gre pri količkej večjem in urejenem čebelarstvu.

Ne smemo pa izključiti, da je pri prvotnih znamenjih igrala tudi praznovernost svojo vlogo.* Kako zelo so bili včasih ravno čebelarji nagnjeni vražam, se lahko prepričamo iz člankov Hrastovčana v SC I. 1903. in 1904.

Čebelar se je torej živo zavedal potrebe označevanja panjev in se je moral zato s svojim smislom za barvo in okras kar z obema rokama poprijeti poslikanih končnic, kakor hitro mu jih je čas prinesel.

Kdo je začel slikati končnice in kje so se prve pojavile? Tudi na ti dve vprašanji lahko odgovorimo samo z ugibanjem. Pred očmi moramo imeti višino takratne ljudske izobrazbe. Nevoljništvo je odpravil šele cesar Jožef II. V tej dobi in do začetkov organiziranega šolskega pouka konec 18. stoletja je bil naš kmet, lahko rečemo, popolnoma nepismen, če izvzamemo prav redke posameznike. In če ni znal uporabljati enostavnega čopiča — peresa —, je toliko manj mogel ravnati s pravim čopičem, paleto in barvami. Za to je treba še nekaj več izobrazbe in vaje kakor za pisanje, pa čeprav gre za najpreprostejše slike. Sicer je slikanje tudi stvar osebnega daru, toda da se ta uveljavi, je potrebna neka višina splošne in možnost posebne izobrazbe.

* Dr. J. Mantuani omenja v svojem članku „Slovenische Imkerkunst“ v časopisu „Jugoslavija“ Jugoslov. turizam 1930, III/1, da so že Rimljani napravljali na panje značilno znamenje vrtnega boga Priapa, da bi čebele varoval pred urokom. To navado spravlja v zvezo z našim poslikavanjem končnic. Navado naj bi bili povzeli v svoje običaje sosednji germanski narodi, ki so se naselili na rimskih tleh, od Germanov naj bi jo pa bili prevzeli mi. Dr. M. svojega mnenja ne utemeljuje. Že mogoče, da je po tej poti prišla k nam navada označevanja panjev proti urokom, toda poslikavanje končnic se ne da reducirati samo na ta izvor. Pri-pominjam, da tudi nemška znanost (Dr. Ludwig Armbruster, „Die alte Bienenzucht der Alpen“, 1928, 105) vidi v tem slovansko posebnost.

Končnice št. 19, 20, 21

Zaradi tega moramo iskati prve poslikane končnice v samostanih, v graščinah in v župniščajih, ki so takrat bili nosilci in posredovalci kulture. To je toliko bolj verjetno, ker je bilo čebelarstvo v takratni dobi še vedno privilegij cerkvene in posvetne gospode, dočim je kmet smel čebelariti samo v omejenem obsegu. Po tridesetletni vojni je prišlo v naše kraje mnogo nemških obitnikov in umetnikov, ki so „hiteli na jug iskat si dela in kruha... Ti umetniki niso prvovrstni, ampak so bili le bolj kruhoborci“ (Viktor Steska, Slov. umetnost I, 1927, 22). Ti slikarji so bržkone pomagali razviti v naših kulturnih središčih tisto umetno obrt, ki je ustvarila temelj za poznejši razvit ljudske umetnosti in ki se je izživljala zlasti v poslikanem pohištvu, končnicah, znamenjih, gankih, požarnih slikah i. dr.

V skladu s tem mojim pogledom bi bilo iskati krajevni začetek slikanih končnic v severnih krajih, na Koroškem, ki je bila omenjenim obrtnikom in slikarjem prva postaja na njihovi poti na jug. Od tu je prodiral običaj takih končnic na Gorenjsko, kjer so ga sprejeli s posebno vnemo, tako da se je prav tam povzpел do viška in popolnosti. V tem primeru sta tudi končnici Haberlandta in Baša s svojima visokima letnicama mogoče in je upravičeno tudi izročilo koroških čebelarjev.

Klasično dobo so imele naše končnice v l. 1820—1880. Bile so takrat najštevilnejše, najboljše izdelane, najbolj pestrih barv in tudi snovno na višku.

V zadnji tretjini 19. stoletja so se pojavili prvi znaki nazadovanja poslikanih končnic, ki so se naglo množili. Končnic je bilo vedno manj in še te v tehnično zelo slabi in slikarsko površni izdelavi. Nekako po l. 1890. lahko govo-

rimo že o krizi, ki je zajela vse kmečke čebelnjake. Vedno več je bilo praznih končnic, ali pa za silo poslikanih in opremljenih s številkami. Če pa si je kdo še omislil novih poslikanih, ni bilo na njih niti sence nekdanje mikavnosti in lepote. Kazale so očitno propadanje barv, kompozicije in snovnosti. Po prvi svetovni vojni pa niti takih ni bilo več in je končnicam sploh za vselej odklenkalo, saj po l. 1915. ni bilo nikogar več, ki bi se bil s slikanjem končnic ukvarjal.

Da je do tega prišlo in moralo priti, je vzrokov več. Propadanje končnic se pojavi v isti dobi kot propadanje navade pestrih majolik, poslikanih ženitovanjskih skrinj, podob na steklu, bogato vezenih avb, pisanih rut in kožuhov. Prišla je nova doba. Tudi v naših krajih se je življenje močno izpremenilo. Domače lepe in trpežne izdelke obrtniških rok je začelo izpodrivati cenejše, mnogo manj trpežno blago tovarniške proizvodnje, ki je naglo zabrisalo posebnosti domače lepote tradicije. Vprašanje cene je moralo biti posebno v tistih časih važno, ker je besnela takrat tudi v naših krajih težka poljedelska kriza, ki je kmeta vrgla v četrto stoletja trajajočo borbo na življenje in smrt.*

V tisti dobi je začelo propadati tudi naše čebelarstvo sploh. Pašne razmere so se močno poslabšale, sladkor je podiral ceno medu.** Čebelarjenje na med v kmečkih panjih ni bilo več tako donosno kakor v starih časih in kmet je začel čebele opuščati. To propadanje je začasno ustavila trgovina z živimi čebelami, ki je bila v zadnji tretjini minulega stoletja posebno živahna. Več tisoč panjev je vsako leto romalo v tujino, z njimi vred pa tudi lepe končnice. Izvoz čebel je uničeval galerijo vzorov v naših čebelnjakih in obenem ubijal navezanost našega čebelarja na poslikane končnice. Kmet, ki je vedel, da pri prodaji čebel navadno ne bo sam odločal, kateri panji naj grede iz čebelnjaka, marveč jih bo moral ponuditi trgovcu na izbiro, ni imel več interesa, da bi za nove panje preskrbel poslikane končnice. Raje jih je za silo popleskal. Med čebelarjem in panjem je bila s tem pretrgana vsaka čustvena vez. Kako zelo je ta razlog pospešil propadanje končnic, vidimo po tem, da so se stare poslikane končnice vendarle najdlje ohranile tam, kjer je bila premečna sprednja končnica v navadi. Po sklenjeni kupčiji je čebelar lepe končnice prodanih panjev enostavno zamenjal z neposlikanimi.

Kakor se je izgubljal pri čebelarju smisel za poslikane končnice, tako je hkrati propadala ta umetnost, ki je s svoje strani s slabo izde-

* Na to je mislil dr. S. Vurnik, ko spravlja konec poslikanih končnic v zvezo z izhitanjem našega folklorno umetniškega življa pod vplivom kulturne nivelizacije (Etnolog III, 1929, 162).

Isto je imel pred očmi Vlado Rojec, ki vidi vzrok za konec poslikanih končnic v „splošni-kulturni preorijentaciji, ki je povzročila, da se je odvrnil narod od samega sebe ter začel iskati vzorov v tujem importu (SC, 1937, 181).

** Današnji rod si niti predstavljati ne more, kakšen gospodarski pomen in vrednost je imel v dobi pred sladkorjem med oziroma čebele. Še v začetku 17. stoletja je veljala na Nemškem krava 30 tolarjev, panj čebel pa 60 tolarjev.

lavo in naglo razkrajajočimi se barvami pospešila izumiranje te stare navade.

Razjasniti mi je še, v kaki meri je uvedba panjev s premečnim satjem vplivala na propadanje končnic. Vsi taki panji, ki so se pri nas do l. 1900. bolj ali manj udomačili — Sumperjev, skočidolski, kranjski družbeni panj, Porentov, Ambrožičevi nemške normalne mere, pavlinovci in tudi še droryjevci — so bili podolžni panji majhne mere, izvzemši zadnja dva. Njihova vnanjost se ni skoraj nič razlikovala od navadnih „korit“ (kmečkih panjev). Zato ni nič čudnega, da so imeli sprednjo končnico poslikano. Toda tudi pristaši pavlinovcev, droryjevcev in prvih gerstungovcev domačega dela niso opustili starega običaja in so poskrbeli, da je bila končnica poslikana, čeprav je bila razmerna zelo velika. Trgovec s čebelami M. Ambrožič v Mojstrani je prodal na tisoče svojih „dzierzonovanih“ panjev v tujino, toda med njimi ni bilo niti enega brez poslikane končnice. Vse to nam dokazuje, kako globoko je bila navada poslikanih končnic še ob koncu 19. stoletja pri nas ukoreninjena in da panji s premečnim satjem niso do tega časa neposredno vplivali na opustitev slik na končnicah.

Ko pa se je po kratki življenjski dobi gerstungovcev pojavil A. Ž. panj (SC, 1910, 22), ki mu radi očitamo, da je grobokop poslikanih končnic, so bile razmere že čisto drugačne. Za nove končnice se ni skoraj nihče več zanimal in so bile v čebelnjakih samo še tiste iz prejšnjih „dobrih časov“. Slikarjev končnic ni bilo več in če je kdo vendarle hotel imeti poslikano končnico, jo je moral tako drago plačati, da cena zanjo ni bila v nobenem razmerju z vrednostjo panja. Zadnji ljudski slikar, Zabavnik iz Šmarce pri Kamniku, je računal za poslikanje končnice 1 K, panj pa je takrat stal 3 K. Pred izbruhom prve svetovne vojne sem končnico

Končnice št. 22, 23, 24

A. Z. panja tako preuredil, da je imel vsak panj na pročelju po dve poslikani končnici, za spoznanje večji kakor pri širokem kranjču, ki ju je ločila prečna deščica tako, da je opazovalec imel vtis, da so v čebelnjaku nekoliko večji kranjči s poslikanimi končnicami, položeni na lese. Končnici za posamezni panj sta stali 20 K, panj sam pa 16 K... Takrat sem sprevidel, da končnic ne bomo priklicali nazaj v naše čebelnjake, pa naj uganjamo še tako propagando. Ko se je uveljavil A. Z. panj, je bilo končnic že za vselej konec.

S tem pa ni izginil smisel čebelarjev za mično pročelje čebelnjaka. Kdor je v čebele posebno zaverovan in ne skrbi samo za ohranitev vremenskim vplivom izpostavljenega lesa, ima vse panje lično popleskane z najrazličnejšimi živimi barvami. Tudi tako pročelje lahko nudi lepo sliko, čeprav ni na njem tistega vselega in pestrega življenja kakor v starih časih.

(Dalje prihodnjic.)

Ko ajda zadiši

Fr. L.

Ajda je v naših krajih za čebelarstvo največjega pomena. To je zadnja izdatna paša in čebelarji se leto za letom zanašajo, da bo nadomestila čebelam manjkajočo zalogo za zimo. Včasih se upi izpolnijo in je ajdovega medu nič koliko, največkrat pa še za prezimljenje čebel ne.

Pri nas sejejo dve zvrsti ajde, črno in sivo. Ime sta dobili po barvi zrnja. Črna in nekoliko na rdečkasto nadahnjeno belo cvetje, siva pa cvete popolnoma belo.

Splošno je znano, da črna ajda bolj medu kot siva. Zadnja se sicer bolj razcvete kot njena črna sestra ter ima tedaj več cvetja, a po izkušnjah ne medu tako dobro kot črna. Naši kmetje so nekaj časa precej sejali sivko, a so tudi prišli na to, da je črna ajda boljša, ker se ne izrodi tako hitro kot sivka in da donša povprečno tudi boljši pridelek kot njena siva sorodnica. To so spoznali zlasti kmetje po gorenjskih ravninah, ki so začeli zadnja leta pred to vojno sejati splošno le črno ajdo. Hodili so na toliko let zamenjavati oziroma kupovati seme zlasti na Koroško, prav tako kot hodijo dolinci po semenski krompir v hribe.

Siva ajda se je v naših krajih z leti tako izrodila, da je bilo po ajdiščih že polno „zdivjanih rastlin“, z drobnim, nagrbčanim semenjem, manjvredne kakovosti za užitek, za seme pa sploh neprimerno.

Izkušen kmet, ki je pridelal v ugodnih letinah tudi do 200 mernikov ajde, mi je pravil, da se seme ajde s severnih krajev vedno bolj obnese kot ono iz okolice ali z juga, kar je dognal po mnogoletnih poizkusih. Dotičnik, ki je imel tudi čebele, je v neki ugodni letini pridelal polnih 300 mernikov ajde in tudi čebele so bile izredno dobre. Pravil je, da je bila ajda takrat srednje velikosti, a polna kot brinje.

Ajdo sejejo za požetimi žiti, ječmenom, ržjo ali pšenico, nekako sredi julija. Pravijo, da mora biti do sv. Jakoba, 25. julija, v zemlji. Kjer imajo mnogo polja, je setev tega žita prav priporočilna. Saj ne potrebuje skoro nikake nege. Hleyskega gnoja ne mara, ker gre po njem samo v rast in ne naredi zrnja. Ljubi pa pepel ali umetna gnojila, ki vsebujejo kalij. Ljudje pravijo, da je dovolj, če kmet svež gnoj samo pelje mimo ajdove njive.

Ajda najbolj medu v gorkem, vlažnem in mirnem vremenu. Noči morajo biti tople in ne prejasne. V bližnji severni okolici Ljubljane smo sodili, da na obilno medenje mnogo vpliva jutranja megla. Če je ta ležala vsaj do 9. ali 10. ure zjutraj, tedaj smo pričakovali uspešnega dne. Takrat so bile čebele na ajdi tudi še ob dveh ali ob prav ugodnih vlažnih dneh tudi do treh popoldne, če ni medtem zapihal veter ali če ni bilo preveč jasno. Najboljši so poloblačni in gorki dnevi, da cvetje prehitro ne ovane in se ne osuši, oziroma da nektar v njem ne izhlapi.

Ker ima ajda zelo nežno cvetje in plitvo čašo ter ne sega s koreninami globoko, je za vsak vpliv zelo občutljiva. Rahel dežek za nekaj dni rastlinico močno poživi. Kmetovalci trdijo, da mora ajda sedemkrat oveneti, da dobro obrodi in je obilnejši pridelek, če rastlina ne zraste preveč. Vedo tudi, da je množina pridelka v najožji zvezi z obilnostjo medu v panjih.

Čebelarji pa so dognali, da v okolici tovarne ajda ne medu več tako kot v prejšnjih časih, ko tvornic še ni bilo. Saje in pepel iz dimnikov lega z megleno roso tudi na cvetje, kar vpliva na medenje zelo neugodno. Tudi v višjih legah ne da ajda tako obilnega pridelka v semenu in medu kot po mirnih zatišnih dolinah in ravninah.

Čebelarjem je mnogo na tem, da dobe čebele čim več ajdovega medu za zimsko zalogo, ker na tem medu čebele najboljše prezimijo. Zato so jih že od nekdanj prevražali v ajdovo pašo, čeprav je to združeno s stroški in večinoma tudi z mnogimi neprilikami. A pravega čebelarja ne oplašijo ne to ne ono, če gre za obstanek njegovih živalic. Sicer pa je dandanes prevažanje v pašo mnogo ugodnejše, ko imamo na razpolago tovarne avtomobile, medtem ko so se prejšnje čase zibali s konji ali celo z voli po cele noči ma oddaljena pasišča.

Kako je treba čebele pripraviti za ajdovo pašo, to je naš list obravnaval že leto za letom. Vsak čebelar ve, da le močne družine kaj prida opravijo na ajdovih pasiščih in da so slabiči redno plen močnejših družin. Če nimajo čebele v ajdovi paši popoldne kake druge izdatne bere, tedaj se spravijo na ropanje, ki je ta čas najbolj nevarno, zlasti če se donos z ajde nenadoma pretga. Močni duh po ajdovem medu privabi kaj hitro tuje na bogato pojedino. Zato je v času izletavanja čebel prepovedano odpirati panje. A tudi raztreseno satje po čebelnjaku razširja v vročini, ki vlada navadno ta čas, mnogo močnejši duh kot v hladnih dnevih. Močan duh prihaja celo iz praznih panjev, ki so bili že kdaj naseljeni, ker je njih notranjost kolikor toliko povoščena. Previden čebelar bo imel zato te panje zadržati zaprte in bo tudi žrela zamašil. Ako stopimo v čebelnjak, takoj začutimo močan duh po medu. Zato je boljše, da vrata čim manj odpiramo ali pa vsaj to prav hitro izvršimo. Kdor pa pušča čebelnjak odprt, ima kmalu v njem domače in tuje roparice, ki začno tudi zunanost čebelnjaka oblegati od vseh strani.

Pri prostih skladanicah na pasiščih je treba ozadje in konce skladnic kolikor toliko zavarovati s slamo ali steljo, sicer bodo tuje hitro izvohale kako rezo pri vratih panjev ali celo luknjo za ključ pri ključavnici in silile tu v notranjost panja. Po neuspešnem prodiranju v

ozadju pa se kmalu pritihotapijo do žrel. Tudi zaradi prepriha in vročine je zadelavanje skladanic v ozadju in ob straneh prav primerno. Mnogo uspešnejše pa je, če se vnaprej poslužujemo vseh varnostnih ukrepov proti ropanju kot pa da pozneje preprečujemo že nastalo ropanje. To delo je v hudih primerih malo uspešno in mučno, posledice ropanja pa so za čebele pogubosne. Kot uspešno obrambno sredstvo so se izkazala razna močno dišeča mazila, n. pr. karbolinij, s katerim polivamo deske pred panji in opaže skladanic ter plotove v bližini čebelnjaka. Tudi zažiganje cunj uničuje. (nevtralizira) duh po medu in vosku. Napadajoče čebele odganjajo tudi z močnim obrizgavanjem z vodo. Škropilnica za sadno drevje je prav primerna za to.

Kjer so v okolici pasišč redki borovi gozdi, tam mnogo pripomore k paši jesensko resje, ki cvete v istem času kot ajda, in medu, zlasti popoldne, kako leto prav obilno.

Za čebelarja je obnašanje čebel ob ajdovi paši zelo poučno. Tudi vidi moč in pridnost družin ter sklepa na kakovost matic. Panj, ki v ugodnih dneh slabo leti, ni primeren za zamljenje. Največkrat bo matica manjvredna, zato tudi ni dovolj čebel, ki bi lahko temeljito izrabile medene dneve.

Ajda cvete od Velikega do Malega šmarna ali „med mašami“. Čebelarji pravijo, da morajo biti čebele o Velikem šmarnu „ajde site“. Čimprej zacvete tem boljše je. Kajti po Malem šmarnu so že predolge in prehladne noči in ajda ne medu več, pa naj bo še tako mladikava in vreme še ugodnejše. Narava se pač ne da prisiliti.

Lepa so naša ajdova polja v svoji mehki belini. Vzbuja nam mirno in otožno jesensko razpoloženje, čebelarju pa pišejo zadnje poglavje letnih uspehov ali razočaranj.

Prispevek k zgodovini naših čebelarskih organizacij

Ur.

O zgodovini naših čebelarskih organizacij se doslej skoraj nič ni pisalo. Če se prav spominjam, mi je g. prof. Stane Mihelič omenil, da zbira gradivo in da namerava posvetiti v ta temni kotiček čebelarske povestnice. To bi bilo vse hvale vredno delo, ki bo prijatelje našega čebelarstva razveselilo, saj so med njimi tudi taki, ki bi kaj več vedeli o naši čebelarski preteklosti. Pa naj še jaz prispevam drobec k temu poglavju.

Prvo društvo, ki je pri nas delovalo za napredok čebelarstva, se je imenovalo „Kranjsko društvo za umno čebelarstvo“. Ustanovljeno je bilo l. 1873. Leta 1876. so društveni naslov spremenili v „Slovensko društvo za umno čebelarstvo“. Prvotno je izdajalo dve glasili: „Slovensko čebelo“ in „Krainger Biene“ v nemškem jeziku. „Krainger Biene“ je že s koncem l. 1875. nehala izhajati. Urednik „Slovenske čebele“ je bil do konca obstoja društva župnik v pokoju Jože Jarič, nemškemu listu pa baron Emil Rothschild.* lastnik trgovine z živimi čebelami v Podsmreki pri Višnji gori.

* Z imenom tega za čebelarstvo pomembnega moža, ki je na debelo izvažal našo čebelo v inozemstvo in imel Podsmreko veliko trgovino s čebelarskimi potrebščinami z obsežnimi

Ta prva čebelarska organizacija pa ni imela življenjske moči. Število članov je pešalo od leta do leta — dovolj jih tako in tako ni bilo — in s koncem leta 1882. je društvo zaspalo, hkrati pa je ugasnila tudi življenjska lučka „Slovenske čebele“. Društveni račun za l. 1882. je izkazoval 575 goldinarjev 12 kr. dolga; velika vsota za tiste čase.

Ta prvi neuspeh pa čebelarjev ni oplašil. Že l. 1882., ko je prvo društvo dejansko še obstajalo, se je na Gorenjskem pojavilo gibanje za ustanovitev novega društva, a na širši podlagi. Pospeševalo naj ne bi samo čebelarstva, marveč tudi sadjarstvo. Akcijo je sprožil tovarniški uradnik na Savi-Jesenicah, Janez Modic, ki je začel nagovarjati čebelarje in sadjarje v razdvojnem okraju, naj se združijo v društvo.

V ta namen so sklicali na dan 4. marca l. 1883. prvo zborovanje v Lescah. Na shodu je govoril Modic o čebelarstvu. Sklenili so, naj se ustanovi „Čebelarsko in sadjarsko društvo za Kranjsko“. Navzočnih je bilo 70 čebelarjev in sadjarjev.

Ustanovni občni zbor je bil dne 20. maja istega leta v Lescah ob navzočnosti 60 udov. Predaval je Ernest Kramar o sadjarstvu. Za prvega društvenega predsednika je bil takrat izvoljen Janez Modic, ki je na tem zborovanju naznanil, da bo začel izdajati društveno glasilo. In res je v oktobru l. 1883. izšla prva številka „Slovenskega čebelarja in sadjerejca“, v kateri so bila objavljena tudi društvena pravila. Ta list je izhajal redno vsak mesec. Urednik mu je bil do oktobra 1884. l. Ernest Kramar, ki je bil takrat imenovan za kmetijskega potovalnega učitelja v Gorizia (in je pozneje prevzel vodstvo Kmet. kemijskega zavoda v Ljubljani). Za Kramarjem je prevzel uredništvo Franjo Jeglič, učitelj na Dovjem in ga obdržal do konca julija 1889.

Društvo je v začetku dobro delovalo in imelo toliko članov, da bi se bilo lahko obdržalo. Ker pa se je društveni predsednik Modic premalo zanimal za svojo službo pri „Kranjski industrijski družbi“, mu je ta službo odpovedala. Že poprej je začel s trgovino s čebelami, ki mu je pa le slabo nesla. Popustil je na Savi hšt. 4 vse svoje imetje in odšel na Koroško, odkoder se ni več oglasil. Zaradi tega je društvo s koncem julija 1889. l. zaspalo, „Slovenski čebelar in sadjerejec“ pa prenehal izhajati.

Modic se je rodil dne 5. aprila 1846. v Vel. Laščah in je bržkone kje na Koroškem umrl. Tozadavna poznejša poizvedovanja so ostala brezuspešna.

Brez društva pa nismo dolgo ostali. Naši čebelarji so spoznali, da brez čebelarske organizacije ni mogoče čebelarstvu pomagati kvišku. Zato so l. 1898. ustanovili sedanje društvo, ki

delavnicami, nekaj ni bilo v redu. Prvotno se je pisal za Emila barona Roschütz-Rothschütz. Poročen je bil z neko grofico Lichtenberg. Oblast pa je ugotovila, da si je on ali njegovi predniki ime svojevolsjno spremenil in baronat po krivici prisvojil. Od takrat se je podpisoval Ravenegg (Ravnik!), firmo pa je smel voditi pod starim imenom „Baron Rothschtzschscher Handelsbienenstand in Smereg, Unterkrain“. V čebelarskem svetu je bil Ravenegg znan izključno pod imenom baron R. Spisal je več čebelarskih knjig. Njegove zasluge za razvoj naše trgovine s čebelami so velike.

se je kljub vsem težavam v prvih letih obstoja razvil v močno in trdno organizacijo, ki uspešno deluje in skrbi za procvit našega čebelarstva.

Naj omenim še, da sem večino podatkov o „Čebelarstem in sadjerejskem društvu“ dobil od rajnega Jegliča samega.

● Kotiček za radovedneže

1. Ali je bukova goba dobro kadilo za čebele? J. K. v T.

Prav izvrstna je za to, samo dobro suha mora biti, sicer ne daje dovolj dima in gori slabo. Dim ni preveč dušljiv. Ko jo boste nabirali, izbirajte enoletne gobe, svetlejše barve, ne pa starih, temnorjavih. Za uporabo jo razrežite v 2 do 2½ cm široke kose. In nikar jo ne namakajte v raztopini solitra! Potem je njen učinek preveč omamljiv.

2. Ali je res mogoče določiti višino drevesa po njegovi senci? Kako naj to naredim? P. Š. v V. g.

Vzemite poljubno dolgo palico in jo vtaknite v zemljo ter izmerite, koliko je iz zemlje moli. S to dolžino naredite okrog palice krog. Kadar bo sonce sijalo, pazite, kdaj bo senca palice segala ravno do kroga. Takraj je senca ravno tako dolga kakor palica nad zemljo. Hkrati izmerite senco drevesa, pa boste dobili njegovo točno višino. Za „tesarski noht“ več ali manj dolžine v vašem primeru gotovo ne pojde.

3. Srakoperji mi delajo veliko škodo pri čebelah. Kako naj jih preženem? P. P. v D. L.

Postrelite jih, če imate kako tako pripravo, da ju smete uporabljati. Da ne boste imeli sitnosti, se poprej informirajte na pristojni karabinerski postaji. To je brezpogojno potrebno, ker so tozadavni predpisi zelo strogi. V mladih letih sem znal s fračo tako spretno streljati, da sem neredkokrat vrabca z žleba zbil. Poskusite s tem „orožjem“, morda se vam pa le posreči spake pregnati.

4. V začetku junija meseca sem opazil pri svojih čebelah, da so sicer močno zaležene, a manj živalne, kakor so bile v sredini maja. Kaj utegne biti vzrok temu oslavljenju? Na čebelah nisem opazil nič nenavadnega ali sumljivega. A. B. v G.

Letos je s čebelami marsikje tako. Bila je dobra bera na travniški kadulji (žajblju), ki ima zelo hrapav in lepljiv cvet. Čebele so si pri beri na tem cvetju ogolile telo, tako da so pred časom ostarele in jih je več umrlo kakor se je mladice izvalilo. Izguba doraslih čebel je presežala število naraščaja, zato so panji precej oslabei. Do kostonjeve paše bodo zopet močni, saj imajo dovolj zalege.

5. Zelo si želim, da bi imel vse panjove konec maja približno enako močne, ali vsaj nobenih izrazitih slabšev. Kaj mi svetujete, da to dosežem? V. V. na S.

Dragi prijatelj, za ta recept bi tudi pisec teh vrstic rad vedel, zakaj laže je spraviti kamelo skozi šivankino uho, kakor doseči to, kar imate v mislih. Da bi bil kdaj vsi panji „približno“ enaki, ne boste nikdar dosegli, pa počenjajte, kar hočete. Nekoliko panjev bo ostalo precej slabih in jih niti s špekulativnim pitanjem, niti z dodajanjem godne zalege ne boste

dalj časa ohranili pri zaželeni moči. Taki panji so že po „konstituciji“ slabotneži. V največ primerih je vzrok matica, ki ni dovolj rodovitna, morda tudi že v letih, ali pa je njen zarod kratkega življenja. Družina se bo le tedaj naglo razvijala, če se več mladice dnevno izvali, kakor jih odmrje. V nasprotnem primeru ne pomaga nobeno mazilo, panj bo ostal slab ali pa bo celo nazadoval.

Vendar pa s predvidnim in razumnim pokladdanjem marsikateri družini lahko pomagata na noge. Tudi dodajanje godne (že teden dni pokrite) zalege iz najmočnejših panjev se dobro obnese, če je kaj vredna. Kako to izvršite, vam bo povedal g. predsednik vaše podružnice. Le zaupajte mu, je imeniten čebelar.

● Opazovalne postaje

April je bil za čebele kar se da slab. Ves mesec je bilo mrzlo in deževno vreme, predzadnji dan pa je padlo nad 10 cm snega. Sončnih dni je bilo prav malo in še takrat je bilo hladno in vetrovno.

Bera je bila v splošnem zelo slaba. Čebele so dobile malenkost obnožine in kako kapljico medu — bore malo, da bi se oslavljeni panji mogli razviti. Na resi so se čebele pomalem sladkale, češnja in borovnica pa sta zacveteli šele proti koncu meseca — v snegu.

Panji niso mogli množiti zalege. Zima jih je preveč zdelala in paše ni bilo nobene, ki bi jih podžigala. Redek panj je konec meseca posejdal. Le kje naj bi žival vzela, ko so letalke dan za dnem padale pri izletih po vodo in pri beri po redkem cvetju? Mnogim čebelarjem je porbral april marsikak panj, ki ni imel dovolj živeža. Včasih smo imeli konec aprila že vse panje prestavljene, letos ob tem času si lahko videl žrelo skozi okence.

Cerknica: Panj na tehtnici je 1. aprila zasedal 6 satov, 5. maja pa ravno toliko...

Št. Vid: Pitamo in smo kislih obrazov zaradi vremena in pomanjkanja sladkorja za čebele.

Krka: Češnje v cvetju, krog in krog pa sneg.

Pluska: Veliko čebel je otrpnilo. Sladkorja ni več, in panji padajo zaradi prepičlih zalog. Matice le za silo zalegajo.

Novo mesto: Razvoj družin slab, saj čebele še vode ne morejo donášati. Zaloge so panjem pošle že sredi meseca, sladkorja pa ni. Bog naj se nas usmili, če ne, bomo ob vse čebele.

Toplice: Slaba je slaba za čebele! Le v nižini so panji nekoliko boljši, tako da že kapiče brusijo in smejo čebelarji pričakovati rojev.

Maj. Začetek meseca je slabo kazal, vendar se je vreme že v prvi tretjini toliko izboljšalo, da so čebele s pridom lahko brale na češnji in sadnem drevju sploh, v zadnji tretjini pa že na češminu, glogu in travniških cveticah, zlasti na kadulji (žajblju).

Izletnih dni je bilo dovolj, sonca tudi, vendar tistega milega, toplega majnika z mirnim, vlažnim ozračjem, ki smo se ga nadejali, ni bilo. Družine so počasi napredovale, tako da so bili proti koncu meseca le nekateri panji godni za prestavljanje. Upajmo, da bo junij čebelar

pomagal na noge in, seveda, tudi mošnjicam čebelarjev. Preklicano suhe so!

Barje. V juniju so si panji dobro opomogli. Takega razvoja in donosa nisem opazil v vseh 21 letih, odkar tu čebelarim. Opazovani panj mi je zgorel, zato ne pošiljam mesečnega poročila.

Cerknica. Zaradi lanske paše na hoji je mnogo panjev padlo ali pa postalo grizavih. Na cvetličnem medu in sladkorju so čebele dobro prebile dolgo in hudo zimo.

Krka. Inkarnatka je zaradi predolge zime vsa pognila. V zadnji tretjini meseca so se začeli pojavljati roji.

Novo mesto. Velika izguba čebel čez zimo se pozna še sedaj. Družine si le počasi pomagajo kvišku. Opazovani panj je prelegel, zato podatki glede donosa niso merodajni za ostale panje.

Mesečni pregled za april in maj 1942

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže						Toplina zraka			Dni je bilo										
		pridobil v			izgubil v			v mese-cu čistih dkg	največ pridobil	naj-višja	naj-nižja	sred-nja me-sečna	azletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	retrovnih		
		1.	2.	3.	1.	2.	3.														
		mesečni tretjini dkg						pridobil	po-rabil	dkg dne	C°										
Barje	289	—	—	—	80	80	75	—	235	—	—	+17	-4	+7.7	20	10	2	9	20	1	12
Cerknica	575	—	—	90	35	65	30	40	—	20	25	+17	-2	+4	25	11	2	12	10	8	26
Sv. Gregor-Ortenek	736	—	—	—	100	90	120	—	310	—	—	+22	-2	+5.5	21	10	0	7	12	12	27
Št. Vid-Stična	360	—	—	—	80	105	—	—	185	—	—	+19	-4	+8.3	12	10	2	16	14	—	30
Krka	300	—	—	—	80	60	60	—	200	—	—	+24	-1	+10.0	18	6	1	19	8	2	24
Pluska-Trebnje	207	175	300	345	65	—	70	685	—	125	28	+32	0	+16.8	28	4	1	7	11	12	28
Novo mesto	180	—	—	—	70	—	60	—	130	—	—	+19	0	+8.35	16	13	1	16	11	3	23
Šmarjeta	375	—	—	—	105	65	70	—	240	—	—	+24	-2	+10.0	20	12	1	13	13	4	18
		15	155	180	105	55	75	145	—	75	24	+33	0	+16.90	28	11	—	5	4	17	17
		—	40	100	—	170	120	—	150	30	25	+17	0	+8.05	22	12	1	8	3	18	20

Prva vrsta števil velja za april, druga za maj.

● Društvene vesti

Seja ožjega odbora dne 24. aprila 1942. Kme-tijski oddelek Visokega Komisariata v Ljubljani je na našo vlogo opozoril vsa okrajna glavarstva, da je po gozdnem zakonu in po zakonu o varstvu poljščine prepovedano trganje vrbovih mačic. Kupili smo čebelnjak od župnijske nadarbine v Rakitni in vzeli v najem del župnijskega vrta, kjer bo plemenitna postaja za matice. Imenike članov je predložilo 44 podruž-nic. Vseh članov je okrog 1100. Na vrtu Janše-vega doma smo posadili 750 vrbovih potaknjenc-
ev, v šadovnjaku na Barju pa okrog 2000. Spom-ladi bomo lahko oddali okrog 4000 sadik.

Seja ožjega odbora dne 18. maja 1942. Zaradi naraslih upravnih stroškov smo določili ceno sladkorju za krmljenje čebel na 5 L za kg. Za zalogo bomo naročili 200 A. Z. panjev. Poslevo-deči blagajnik je poročal o računskem zaključku za prve štiri mesece. Stanje društva je po-voljno. Naklada Slovenskega čebelarja bo še nadalje znašala 1200 izvodov.

Seja ožjega odbora dne 15. junija 1942. Opa-zovalni postaji na Barju smo naklonili podporo za 1 A. Z. panj, ker je dosedanji uničil požar. Zvišali smo zavarovalnino pri Janševem domu in pri inventarju. Odkupili smo nekaj važnejših čebelarskih knjig za knjižnico. Ti-

skarna Blasnik je morala zvišati mezde za 20%. Zaradi tega je primorana tiskarna zvišati stroške za list prav za toliko. Sklenili smo ustanoviti nekaj novih opazovalnih postaj po Ljubljanski pokrajini. Spis „Panjske končnice“ naj bi pojasnjevala barvasta priloga. Zanj bomo vložili prošnjo za podporo.

● Drobir

Iz prakse. Nekateri čebelarji so hudi na-sprotniki ameriškega načina označevanja matic, ki obstoji v tem, da matice pristrizemo desno ali levo krilo. Američani so to uvedli zlasti zaradi tega, da na vnanjih čebeljakih onemogočijo beg rojev prvcev. Matica s pristrizeni krili ne more z rojem v zrak, pade pred čebelnjakom na tla in roj se brez nje vrne v starca. To se je obneslo posebno tistim čebelarjem, ki prihajajo k čebelam na paši le na vsakih sedem dni in ne utegnejo rojev loviti. Pri vsakem obisku pregledajo panje in če doženejo, da je kateri rojil, vedo, da se je prvec moral vrniti, ker matica ni mogla odleteti. Vse odvečne matičnike potem podro, da panj ne more več rojiti. S tem postopkom si prihranijo mnogo dela in škode.

Naši prevaževalci se tega načina označevanja matic radi poslužujejo. Nihče se doslej še ni pritoževal, da bi matice potem kaj slabše zalegale, kakor trdijo nekateri. Da lahko oprav-

ljajo svoje materske dolžnosti tudi brez kril, sem se nedavno prepričal. Pri reviziji nekega panja v čebelnjaku g. Košaka smo našli matico, ki je bila brez kril; niti sledu od njih ni bilo videti.

Da taka ni na svet prišla, je gotovo, saj bi se ne bila mogla opravičiti. Kdaj in zakaj je krila izgubila, ni imela napisano. Eno pa je gotovo: zalega lepo in v popolnem redu, sicer družina ne bi mogla biti tako izredno močna.

*

Nekemu panju, ki je imel zaležene matičnike, je g. K. dne 20. maja matico uničil, čez teden dni pa matičnike podrl. Pri reviziji dne 7. junija smo našli mladico že izleženo in, ker panj ni pel ter je preteklo že 17 dni, odkar je bila stara matica uničena, nismo panja do konca pregledali, češ saj je že 17. dan po uničenju starke.

Popoldne ob štirih, ravno ko smo se pripravljali proti domu, je panj rojil. Seveda smo debelo gledali, kaj naj to pomeni. Pri kasnejšem pregledu smo dognali, da sta bila puščena dva matičnika, namesto enega. To ni nič čudnega, pač pa dejstvo, da smo pri tej priliki našli v nekem matičniku, ki so ga čebele oblegale — jajčece. Osmero oči je to videlo, zato ne more biti govora o kaki pomoti ali čebelarji latinščini.

Odkod jajčece in zakaj? Matica ga ni mogla zaleči, torej ga je čebela. Kaj jo je k temu sililo, ne vemo. Je to pač eden izmed tistih „čudežev“ iz življenja čebelje družine, ki ga naš razum ne doume.

*

Iz prakse vemo, da je število matičnikov v družinah, ki se pripravljajo na rojenje, zelo različno. V kakem panju jih najdemo komaj pet, šest, v kakem pa je satje z njimi kar posejano. Nedavno sem jih našel v nekem panju nič manj kakor 37! Na enem mestu jih je bilo devet skupaj. Hvala lepa za tak blagoslov! Ali je potem čudno, če čebelar pri podiranju kakega prezre?

*

Pri podiranju matičnikov moramo biti zelo previdni, da pustimo pravega in najlepšega. Podirati ne smemo kar navdan, marveč moramo najprej satje zložiti na kozico in sproti ogledovati matičnike, da na koncu točno vemo, katerega bomo pustili. Vse manjvredne sproti uničimo, na zadnje pa izberemo najlepšega izmed lepih. Poprej si ga še enkrat dobro ogledjmo. Jaz pustim najraje takega, ki je na konici že prosojen (oglodan). O tem vem, da je v njem zalega živa, sicer bi ga čebele ne bile oglodale. Če pustim matičnik, ki mu čebele še niso odstranile zunanje plasti voska na konici, se lahko pripeti, da sem pustil takega, ki je v njem zalega odmrlo. Nedavno sem našel v nekem panju kar dva taka. Na oko sta bila prava, pri podiranju smo pa videli, da je bila zalega rjavkasta in že mrtva.

*

Nenavadno močnih družin si vsak čebelar želi in jih je vesel bolj kakor otrok najlepših igrač. Da pa ni zlato vse kar se svetli, sem se tudi letos prepričal. Manj razvite družine, rekel bi dobre srednje kakovosti, so bile v začetku junija meseca neprimerno bolj medene kakor tiste, ki „metlo vlačijo“. Te so porabile za prehrano obilne zalege dobršen del nabranega medu, tako da ga je razmeroma

malo ostalo čez potrebo in se zaloga ni večala v taki meri kakor v srednje močnih panjih. To se pokaže zlasti ob manj izdatni paši. Kadar je pa paša posebno dobra, poseka zelo živalen panj, če ni izraziti „zalegar“, dva srednje močna. Šele takrat se posebno vidno pokaže vrednost močnega panja.

*

Letos je tako nanoslo, da sem spomladi prepeljal ostanke svojega nekdanjega čebelarstva v okolico Grosupljega. Tu v Ljubljani ni s čebelami nič več in nimaš z njimi nobenega veselja, pač pa kopo skrbi, stroškov in težav. Morda bom na novem mestu bolj zadovoljen. Ni mi do tega, da bi imel od čebel Bog ve kaj koristi, vsaj enkrat pred smrtjo bi pa rad videl, kako čebele satje grade. Tega v Ljubljani ni mogoče več opazovati...

Seveda so se tudi na novem mestu pojavile nepričakovane težave. Do čebel ne morem, kadar bi hotel in kadar je treba. Naneslo je, da me kar tri tedne ni bilo pri njih. Kaj to pomeni v dobi prestavljanja, izmenjave matic in pomladitve satja, si je lahko misliti. Eno nedeljo so se sredi pota začeli od vseh strani zgrijeti črni oblaki, da nam ni kazalo drugega kakor konja obrniti, drugo nedeljo sem prišel samo do Škofljice, pa sem se moral vrniti, ker sva se z voznikom Lukom nekaj sporekla. Ko sem tretjo nedeljo vendarle prišel do čebel, sem postal slabe volje zaradi skladanice izdelanega satja, ki so mi ga večje med tem napadle in močno poškodovale. Več kakor uro dela sem imel, preden sem ga lahko dal čebelam, toliko črvov se je v 14 dneh v njem zaredilo. Ko sem ga odposlal po železnici, nisem z omenjenimi ovirami računal, sicer bi bil med vsaka dva šata dal malo časopisnega papirja, pa bi bilo vse dobro. Tako pa je padel marsikak „dič“ na račun nesramnih črvov. Šele na koncu dela sem se zmodril. Čebelar, ki ima čebele na tujem pasišču, mora računati z novimi težavami, ki jih v domačem čebelnjaku ni. Prevaževalec čebel doživi in prestane marsikaj, kar si poprej še v sanjah ni predstavljal. Kdor s tem ne računa, naj ne hodi na pot s čebelami, sicer mu bodo zagrenile življenje, tako da se bo kmalu naveličal, vlačiti jih po svetu.

G. Jakob Virient iz Olševka je poslal uredništvu prisrčne pozdrave za vse svoje stare čebelarske prijatelje in znance. Posebno toplo pozdravlja našega častnega predsednika, g. prof. v p. Verbiča. Sporoča, da je zdrav in čvrst kakor riba in da še dobro vidi, dasi jih ima že 88 na rami. Rad poseda pred čebelnjakom in hodi okrog. Letos ima močne čebele in pričakuje veliko rojev.

Za pozdrave se lepo zahvaljujemo. Upajmo, da se mu bo tudi izpolnila njegova velika želja, da bi še kdaj dobil „čebelarja“. Bodite prisrčno pozdravljeni, dragi g. Virient!

Plačilo za oskrbovanje čebel. Včasih tako nanese, da svojih čebel ne moremo opravljati in moramo to prepustiti komu drugemu. Ko pride potem čas za trud in delo, marsikdo ne ve, kako bi to uredil. Če imamo opravka s spretnim in izkušenim čebelarjem, ki opravlja prevzete obveznosti vestno in točno, da bi jih boljše tudi sami ne mogli, ne smemo biti pri plačilu skopi. Dober in nesebičen oskrbnik čebel je zlata vreden, in kdor ve ceniti pašeno delo, bo odškodnino odredil tako, da bo zadovoljnost na

obeh straneh. Raje nekoliko preveč, kakor premalo!

Izmera plačila je odvisna od obilice dela, oziroma od števila oskrbovanih panjev in zamude časa. Kdaj se zgodi, da imamo z manjšim številom panjev več opravka kakor z dosti večjim, posebno če imamo daleč do čebel, n. pr. na poletnem pasišču. V takem primeru kaže plačilo odmeriti od vsakega zamujenega dne, pri manjšem čebelarstvu pa od delovne ure. Za podlago lahko vzamemo tudi plačilo od panja. Najboljše in najpametnejše je, da se lastnik čebel in oskrbnik pogodita za plačilo že v začetku.

Za plačilo v denarju se bo oskrbnik odločil, ako čebele niso na dobrem pasišču in so bile poprej slabo oskrbovane, tako da ni upanja na kak znatnejši pridelek medu. Če pa je prevzeto čebelarstvo v redu in v donosnem kraju, bo marsikdo rad oskrboval čebele, če mu ponudimo $\frac{1}{4}$ ali $\frac{1}{2}$ pridelka medu in voska. S tem ga bomo priklenili na čebele in dosegli, da jih bo v lastnem interesu oskrboval vestno in kar najbolj dobro.

V „Schwedzerische Bzt.“ (1942, št. 4) berem, da se na Francoskem zelo mnogokrat pripeti, da kdo odda svoje čebelarstvo drugemu v oskrbovanje. Pri tem velja načelo takoiimenovanega polovičnega najema. Lastnik da na razpolago svoje popolnoma urejeno in z vsemi potrebnimi pripomočki opremljeno čebelarstvo. Oskrbnik opravlja vsa dela, tekoči dohodki in stroški pa gredo na račun obeh, vsakemu polovico. Od pridelka medu odpade vsakemu pogodbeniku polovico. Vsak lahko svoj del medu proda, kakor hoče. Poleg tega se vodi natančen račun vložnega kapitala, ki se določi ob začetku obrata in zaključi konec leta, ali po dogovoru tudi v poljubnem času. Zmanjšanje kapitala (vrednosti čebelarstva) ali pa povečanje (večje število panjev i. dr.) gre v breme oziroma koristi obeh, gospodarja in oskrbnika.

Pri sklepanju takih pogodb je treba velike previdnosti. Zlasti moramo biti skrbni pri izberi skrbnika, posebno če ga ne poznamo, ali samo od daleč.

Kri čebele se v marsičem razlikuje od krvi človeka in vretenčarja sploh. Cloveška kri je močno rdeča in vsebuje neznansko množino rdečih in belih krvnih teles, ki zakladajo vse organe telesa in najbolj oddaljene celice z vsemi za prehrano in zgradbo potrebnimi snovmi, jim dovajajo kisik, vrh tega pa odvajajo v različne izločevalne organe vse „odpadke“ telesa, ki nastajajo pri življenjskem procesu. Čebelja kri pa je brezbarvna in v bistvu nima druge naloge, kakor razdeljevati gradilne in hranilne snovi, kajti za preskrbo kisika skrbi fino razčlenjeni sestav zračnih žilic čebelnih vzdunnic.

Čebelja kri je čista kakor voda, ali ma'ce rumenkasta in sestoji iz pravcate sokrvice (hemolife) in iz mikroskopsko majhnih, v sokrvice plavajočih krvnih teles. V sokrvice je znatna množina beljakovine (6%), pri odraslih čebelah pa tudi mnogo sladkorja. Kri ličink reagira kisló, kri matice in čebel pa določno alkalčno, kar dokazuje, da je sokrvice čebelje zalege in odraslih živali (matice in čebel) različno sestavljena. (Schweizer. Bztg.)

Ce bo le res! V nekem časopisu sem bral, da je medenec hoje v jesenskih mesecih najboljše in najzanesljivejše znamenje za dobro gozdno pašo v prihodnjem poletju. Ker je pri

nas lani hoja medila avgusta in septembra meseca, da, ponekod celo v oktobru, smemo letos pričakovati dobro hojevo pašo. (Beležko napisal 12. junija. Na ta dan smo včasih čebele že imeli pod Krimom, letos pa je vreme presuho, prevroče in preveč vetrovno. Vsekakor bo odločitev glede letošnje hojeve paše padla še v juniju).

Nekaj nasvetov za ogrebanje, vsajanje in oskrbovanje rojev. Če le moreš, prestreži roj v vršo, ki pa mora biti zadosti velika, da se tudi največji roj v njej ne more zadušiti. Ako se ti je naletelo v prestrezalo sila živali, kar pri poznih rojih ni redko, postavi roj v hladno in temno klet in ga nabrizgaj z vodo, da se preje umiri. Za večjo varnost mu odpri zaporo, da se v sili lahko razleže po tleh zunaj vrše. Previdnost je mati modrosti!

Z ogrebanjem — Dolenjci pravijo okopavanjem — roja ne bodi niti prezgoden, niti prepozno. Prvci s staro matico radi počakajo, zato ni vzroka za prenaplajeno okopavanje. Roj naj se najprej zbere in umiri, potem je delo laže in ga boš opravil brez pikov. Če vиси roj na soncu, se podvizaj z ogrebanjem, da ti roj ne popihne.

Za ogrebanje imej pri roki pravilno narejen ogrebnik (glej Jugovega „Praktičnega čebelarja“, str. 90!). Velik naj bo toliko, da gre vanj A. Ž. sat, in sicer poševno, s kota v kot, da trdno stoji.

Roji z mladimi maticami so vsi „pasji“, je rekel rajni Peter Pavlin. Mlada kri rada nori, zato je s temi roji včasih velik križ. Kakega rogovileža je treba dvakrat, trikrat ogrebsti in še ne ostane v ogrebniku. Šele, ko ga pošteno okoplješ v pravem pomenu besede, t. j. naprišiš z vodo, se mu kri toliko ohladi, da ne uhaja več na vejo. Potem pa naglo z njim v hladno temnico. Ob hudi vročini ne smemo z ogrebanjem odlašati, da ne bomo žalostno za rojem gledali, ko se bo začel razpuščati in odhajati sam Bog vedi kam. Takega uporneža obdržiš v ogrebniku najlaže, če deneš v ogrebnik sat z odkrito zalego. To ga tako „pana“, da mu pride veselje do bega. Isto stori z vsakim nemirnim rojem, ko ga zvečer vsadiš na stalno mesto, a ne dajaj mu medenega satja, sicer boš našel drugo jutro panj prazen, roj pa v najboljšem primeru zopet na veji, da ne rečem že za gorami.

*

Roje vsajaj na cele satnice. Roj mora delati, ker je v takem stanju in razpoloženju, da se čebele morajo znebiti maščobe — voska — s katero je njih telo prenasičeno. Samo pri poznih rojih lahko napravimo izjemo. Da jim pomagamo na noge, jih vsadimo na izdelano satje.

Satnice za roje naj bodo posebno trdno in skrbno pritrjene in zažičene, da se že prvo noč, ko je vročina v panju velika, ne potrgajo. Tak roj razkopavati in zamenjavati podrté satnice je vražje delo, ki nikomur ne godi in ga radi odlašamo, češ bo že kako. Tisti „kako“ je pozneje združen z velikimi preglavicami. Pokvarjene, močno zveržene, sprijete ali sesute sate, morda že čez polovico izdelane, je sploh nemogoče popraviti in urediti tako, da bi bilo komu podobno. Zato moramo dodane satnice prve dni stalno nadzirati, da vsako napako lahko sproti popravimo ali pokvarjene satnice zamenjamo.

Ko smo roj vsadili, pustimo vratca panja čez noč na stečaj odprta, posebno ob toplim vremnu. Naj se roj počteno ohladi, potem se tudi preje zbere.

Roji, ki čez nekoliko ur. še vedno šume, utegnejo biti brez matice in se bodo prihodnji dan razlezli v sosednje panje ali pa sprašili v starca. S tem nismo oškodovani, saj se žival ne razgubi brez haska. Če imaš opravka s prvcem in si se prepričal, da matice res nima — stresi ga na rjuho in temeljito preglej! — ga lahko rešiš, če ti je kaj na tem. V panj postavi rezervno družinico, na sipalnik pa vsuj rojevne čebele, da se bodo same sprašile v panj.

Če je prvec s pevko, drugec ali tretjec — tega te Bog varuj; le kaj bi z njim? — izgubil matico, ga lahko rešiš, če mu dodaš drugo nesprašeno matico. Vrzi jo v tekoč med, da se dobro omedi, potem jo zajemi s kazalcem z medom vred, ki se je drži, prst pa nato drži pri kaki ulici, da se bo sama skobacala med čebele. V največ primerih pa drugcev brez matice ne kaže reševati. Veliki itak niso in Bog ve, če se bo matica oprašila. Zavaljo tega se ne pelhaj in pusti, da gre žival, kamor hoče...

Močnim rojem, ki so matico na prahi izgubili, se izplača dodati drugo, ali jim dati sat z jajčeci, da si sam spodredi novo matico. To se obnese le pri zgodnjih rojih, v nobenem primeru pa ne pri poznih. Preden začne tak panj zalegati, mine več tednov. Takemu roju manjka potem sape in je samo v napotje.

„Brez jela ni dela“ velja tudi za roje. Skrbimo, da bodo imeli dovolj živeža v dobi brez paše, sicer ne morejo graditi satja in napredovati. Ne pričakuj od stradajočih rojev dobrih plemenjakov!

Slabičev ne vsajaj. Porabi jih kvečemu za rezervne družinice, ki jih tako in tako potrebuješ. Boljše je en močen roj kakor trije ali še več slabičev, zato slabiče združuj. Toda pazi: Samo roji z enakimi maticami gredo skupaj, roj z oprašeno matico in roj z neobhojeno se bosta klala, da bo joj.

Zgodnji roji so potrebni toplote; ne odrekaj jo jim, saj je poceni.

Cena za naseljene A.Ž. panje je bila letos precej visoka. Zahtevali so zanje 500—600 L in tudi več, za dobre navadne panje (kranjiče) pa 200 L.

Minula huda zima je bila za čebelarstvo prav usodna. Izgubili smo najmanj eno tretjino od skupnega števila plemenjakov. Marsikateri čebelar je ob vse, posebno tam, kjer je lansko jesen hoja medila in so čebele prezimovale na tem medu. Tudi lakota je pobrala mnogo panjev.

Letos kaže da ne bo mnogo rojev, zato ni misliti, da bi čebelarji z njimi zravnali zimske izgube. To in nada na dobro pašo utegne biti vzrok živahnemu povpraševanju po čebelah in majhni ponudbi.

Nekdaj sem imel papagaja, ki je isto besedo ponovil stokrat na dan. Ravno tako že desetletja ponavljamo, kako slab je hojev med za prezimovanje in da so prepričle zimske zaloge hrane naš poglavitni čebelarški greh. Nekateri naši čebelarji morajo imeti preklicano trdo kožo, da se jih nič ne prime in nobena škoda ne zmordi. Prišla bo nova zima in zopet

bomo zapadli starim grehom. „Slov. čebelar“ pa kljub dosedanjim slabim uspehom ne bo nehal s svarili, kajti dokler se čebelarji ne bodo zavedali, da je zadostna in primerna zimska zaloga prvi in glavni pogoj za dobro prezimovanje panja in dokler ne bodo puščali samo v resnici dobro preskrbljenih panjev, ne bomo z našim čebelarstvom napredovali.

Varujte voščine pred veččami. Vsako kepico satja moramo skrbno spraviti, da te škodljivke ne morejo do nje. Voščine razgrnimo na toplom soncu, da se zmehčajo, potem jih stisnimo v trde kepe in shranimo na hladnem v kakem zaboju, ki dobro zapira. Tam ostanejo nedotaknjene na leta in leta in jih lahko skuhamo, kadar nas je volja. Vosek je drag in ga primanjkuje, zato moramo tem bolj paziti nanj.

Letošnji med že prihaja na trg. Ni ga še kaj več, toda „prve lastovke“ so se že oglasile v Društveni čebelarni. Ljudem se po tem zdravilo in hranilo zelo toži in radi plačujejo pošteno ceno. Skrbimo, da bo blago gosto in dobro očiščeno.

Pamela* je okrasni grm, ki zelo obilno med. Le škoda, da je teh grmov po naših živih mejah prav malo, a bi bili priporočljivi, da jih gojimo prav tako kot ostalo okrasno grmičevje ob vrtovih in hišah. Na njene neznačajne, a zelo številne rdečkaste cvetove se obešajo čebele v velikem številu od jutra do večera. Cvete dolgo časa in ravno v dobi po glavni spomladanski paši, ko ni dosti drugega cvetja.

Grmovje se močno in gosto razraste v širino, dela lepo senco in je v poletni vročini vabljivo pribežališče zlasti kuretini. Temnozeleni listi se prav živo odražajo od drugega zelenja v okolici. Jeseni pa naredi grm značilne bele jagode, ki so očne kot nedozorele šiške na hrastovju. Po teh jagodah je dalo ljudstvo grmu ime „pajkova jajčka“. Ko ni nobene cvetja več, vzbujajo te jagode še vedno prijeten vtis, ker se nam zde kot beli zakasneli cvetovi.

Kdor ima večje mešane žive meje, naj zasedi vmes še nekaj grmov pamele. Njene iztrebljene ostarele palice mu bodo prišle prav tudi za oporo grahu. Prejšnje čase so koncem kmetijskih hiš rasli lepi grmiči te okrasne rastline. Danes vedno bolj izginjajo, kar je vsekako škoda.

Hrvaški čebelarji so končno vendarle prišli do spoznanja, da ni v interesu čebelarstva, če bi še nadalje vlekli vsak na svojo stran, eden v Zagreb, drugi v Osijek. Zato so na pobudo vlade sklenili, da ustanove osrednje čebelarstvo organizirajo — Hrvatsko osrednje čebelarstvo društvo (zadruga), ki naj bi skrbela za čebelarški napredek po vsem Hrvaškem. To društvo bi imelo 7 podružnic, v katere bi bile včlanjene vse druge čebelarske organizacije. Podružnice bi imele sedež v Zagrebu, Osijeku, Sarajevu, Banjaluki, Gospiću, Dubrovniku in (Splitu). Ustanovitev nove organizacije je poverilo kmet. ministrstvo posebnemu odboru.

(Po Hrvatski pčeli).

* Tega imena nisem nikjer našel. Morda gre za bisernik (*simphoricarpus racemosus*)? Ur.

Nenavaden pojav rojenja. Že večkrat se mi je zgodilo, da so čebele po prestavljanju v medišču napihnale matičnike in se je potem matica, seveda pri odprtem žrelu v medišču, oplemenila. Tako se je tudi letos izlegla v medišču mojega najboljšega panja št. 1 matica. To mi je bilo zelo všeč in sem mu odprl izletnico v medišču, da bi se oplemenila. Nekega dne sem pregledal nekaj panjev, tudi št. 15 in 1, pa je bilo vse v redu. Preden sem šel, sem še, kakor navadno, postal malo pred čebelnjakom in opazoval izlet. Nenadoma zagledam na bradi panja št. 15 mrtvice — ni minula niti ura, odkar sem ga bil pregledal — pogledam skozi izletnico in jih vidim še več. Hitro odprem panj, pa ne morem doumeti, zakaj se vrši na njegovem dnu huda borba, da je že vse pokrito z mrtvimi čebelami. Vzamem grebljico in jih pometem na smetišnico. Še na njej so se nekatere srdito klale. V klobku sem našel mrtvo — matico. Vedel sem takoj, da je mlada, ker je imela krila cela; imam namreč navado, da svojim maticam v drugem letu za spoznanje prirežem eno krilo. (Obeh ne strižem, ker je tudi z enim namen dosežen, da matica, če roji, pade na tla in se roj vrne; tako tudi ne dela takega vtisa pohabljenosti in si pri zaleganju s celim krilom prav dobro pomaga. Prirezujem še z dveh razlogov: tako vem prav gotovo, da je matica stara, drugi nimam časa, da bi čakal na roje). Takoj sem šel gledat v mediščo panja št. 1, pa mlade matice kljub ponovnemu iskanju nisem našel: rojila je — deviški roj — z dobro peščico čebel in se takoj zatekla v panj št. 15, kjer je s spremeljivkami vred svojo vsiljivost plačala s smrtjo. Da bi se bila s svatbenega poleta vrnila v panj št. 15 namesto v panj št. 1, ne verjamem, ker je najmanj 1 m oddaljen od panja št. 1 in ne stoji niti v isti vrsti. Zal mi je bilo sedaj, da praznih panjev nimam odprtih; morda bi se bil rojček zatekel v kakega takega. S. R.

Akacijev les je sicer trd, toda prožen. Znano je, da ne gnije zlepa. Zaradi tega ga radi uporabljajo za določene namene. Posebno primeren je za ročaje za grablje, lopate, vile in orodje. Tudi kolarji ga cenijo. Za kolje za vinnograde je zelo priljubljen. Če hočeš imeti trdna korita za živalsko krmo, naredi jih tako, da bo vsaj dno iz akacijevih desk. Boljši les za to je težko dobiti. Tudi za kurjavo je les izvrsten; gori rad in daje mnogo toplote, celo takrat, ko še ni popolnoma suh.

Če uvažujemo vse to in upoštevamo še, da je akacija izmed najbolj medovitih dreves, bi jo morali čebelarji zasajati v mnogo večji meri, kakor se to godi sedaj. Ur.

Sličica o spomladanskem ropanju. V stranskem delu čebelnjaka imam matičnjak za 12 rezervnih družinic na 3 A. Ž. sate. Letos sem prezimoval samo 5 družinic; 3 sem porabil za osirotele panje, 2 sta pa ostali za rezervo. Plemenjake sem odpeljal v pašo. Komaj sem to storil, se je že začel križ s prašilčki. Kakih 100 m za mojim čebelnjakom ima nekdo nekoliko panjev, ki morajo biti zelo nagnjeni k ropanju. Še preden sem se zavedel, so mi

„slekli“ omenjena prašilčka prav do golega. Pomagalo ni nobeno sredstvo, dasi sem jih poskusil in preizkusil vse, stare in nove, zanesljive in dvomljive. Prašilčke sem zamašil in jih čez noč pošteno nakrmil. Šele čez tri dni proti večeru sem jih odmašil. Potem nisem opazil kakega navala ropnic. Čez pet dni je začel eden izmed prašilčkov cepati. Bil je na novo izropan. Prestavil sem ga v prazen A. Ž. panjec in nakrmil v topli sobi. Tudi drugemu sem dal pošteno porcijo klaje. Nato sem imel obe družinici več dni zaprti. Odprl sem ju nekega dne popoldne, ko je začelo deževati. Prepričan sem bil, da ta dan ropanja ne bo, in šel v mesto. Okoli pete ure je posijalo toplo sonce, meni pa je postalo vroče ob mislih na ropnice. Podvival sem se domov, toda prišel sem prepozno: rop je bil že na višku. Do večera sem ropnice preganjal, pa nisem drugega dosegel kakor prazno satje v obeh družinicah. Sedaj pripravljam krmo za četrto pitanje. Prašilčka imam že dva dni zaprta in nimam več nade, da bi ju rešil pred sosedovimi stikljivkami. Vem, da bi rop mahoma nehaj, če bi čebele imele v naravi kaj opravka. Hladno vreme jih pa zadržuje doma in tisto uro ali dve, ko lahko izletavajo, porabijo, da skubejo tista moja dva osebnjaka. Ali je to socialna pravica, da se Brdovski skopljajo na nebogljence?

Ur.

Število 3 in 6 ter njih mnogokratniki so zelo značilni za čebele. Čebela ima trup razdeljen na tri dele, ki ga nosijo trije pari nog. Tudi nožice imajo po 3 glavne dele. V panju žive 3 vrste živalic. Njih celice so pravilni šesterokotniki. Iz jajčeca se izvali čez 3 dni ličinka, ki dorašča 6 dni. Nato je 12 dni buba. Čez 3 tedne, šteto od zaleženega jajčeca, prileze iz celice čebela, trot pa rabi kake 3 dni več. Razvojne stopnje čebele so tedaj 3: jajčece, ličinka in buba. Zalegal potrebuje za nemoten razvoj stalno temperaturo 36°, torej zopet 6 × 6.

Od tretjega dne po izvalitvi začne mlada čebelica gojiti zalego, s šestim dnem pa pita mlade ličinke in je zadnje 3 dni bivanja domá budna straža pred vhodom ali v panju, da se ne priklati kak nepridiprav. S tremi tedni starosti šele začne donašati med in obnožino.

V času velikega dela živi povprečno do 6 tednov, v mrtvi zimski „sezoni“ pa kakih 6 mesecev. Matica pa živi tudi do 6 let. L.

Lepa navada. Znano je, da deluje med zlasti ugodno na tešče. Še pred prvo svetovno vojno sem opazoval v nekem trgu na Tolminskem sledečo lepo in koristno navado.

Skoro po vseh gostilnah so imeli celo leto tudi med v satju. V okolici in trgu samem je bilo namreč zelo razvito čebelarstvo in sicer v velikem. Gorjani, ki so prihajali v trg k prvi maši, so naročali za zajtrk navadno porcijo medu in kos kruha ter popili povrh večinoma osminko litra vina.

Malokateri je naročil žganje.

Če se spominjam prav, so plačali za ta zajtrk tedanjih 14 vinarjev, to bi bilo nekako 1 liro v sedanji valuti. Seveda je imelo blago takrat drugačne cene. Med je bil nekako po kroni kg, to je okrog 15 dinarjev ali približno sedanjih 6 lir.

Župnik Štrukelj nekje z Bovškega je pošiljal n. pr. svoj planinski med v takratno dvorno kuhinjo na Dunaj. Dobival je zanj za tedanje čase neverjetno ceno 5 kron za kilogram. To bi bilo v dinarski valuti nekako 75 din ali sedanjih 28 Lir 50 c.

Ameriška. Zvezna država New Jersey (USA) je v obrambo imetja čebelarjev pred tatvinami izdala uredbo, da mora vsak čebelar žigosati svoje panje z določenim znakom. V vsakem okraju vodi državna policija poseben seznam, v katerem ima vpisane vse čebelarje svojega okoliša, vsakega pod svojo številko. N. pr. znak A2 pomeni, da je panj last čebelarja iz okraja v sezna-

mu A in vpisanega tam pod številko 2. Te žige vžgejo na točno določena mesta panjev. Znak je težko odstraniti in se to tudi lahko spozna.

(Po Čes. Včelař 1/38) D. L.

*

Šola in dom. Jurček je prišel iz šole ves navdušen za čebele. Rekel je materi: „Mama, danes smo se pa učili o čebelah. Ko bom velik, bom tudi jaz čebelar.“ — Mati malo pomisli in pravi: „Bomo videli. Vsak oslár še ni čebelar.“

*

OBCNI ZBOR

Čebelarske družine, zadruge z o. z. v Ljubljani v likvidaciji, bo dne 20. julija 1942 ob 18. uri v pisarni Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani, Bleiweisova (prej Tyrševa cesta) 21.

Dnevni red: 1. Računsko poročilo likvidatorjev, 2. Sklepanje o shrambi knjig, 3. Poročilo nadzornega odbora, 4. Razrešnica likvidatorjem in nadzornemu odboru, 5. Predlog za izbris zadruge iz združnega registra.

Mali oglasi

Čebelarji, ki imajo kaj medu na prodaj, naj ga ponudijo v nakup Društveni čebelarni v Ljubljani.

Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani proda v izvirne platnice vezane letnike Slovenskega čebelarja l. 1905, 1912, 1916, 1923 in 1925. Cena 20 L, s poštnino 21 L. Društvo kupi: Anton Janša, Razprava o rojenju čebel.

Kupim Slovenskega čebelarja l. 1909, 1910, 1913, 1918, 1919, 1920, 1924 in 1929. Mihelič Stane, profesor, Ljubljana, Cerkova ulica 34.

Kupim tri roje. Ponudbe in ceno pošljite Janezu Osredkarju, čebelarju v Veliki Ligojni številka 2, p. Vrhnika.

Prodajam 10 naseljenih in 10 praznih rabljenih A. Ž. panjev. Družine so močne z mladimi maticami. Istotam je na prodaj več vrčev za med po 50 in 25 kg. Cena po dogovoru. Naslov dobite v Društveni čebelarni.

Kupim zadnje štiri letnike Slovenskega čebelarja. Ponudbe sprejema uprava lista.

Prodajam prazne A. Ž. panje z verando na 9 in 10 šatov s satovjem vred. Vprašati: Ljubljana, Tržaška cesta 45.

Perko Janez, Ljubljana, Baragova ulica 10, proda 10 naseljenih in 6 praznih panjev, čebelnjak, nekaj posode in točilo.

Debevec Leopold, Ljubljana, Domobrnska 5, kupi: Jonke-Krajski čebelarčik, Dainko: Čelarstvo, Porenta - Novi kranjski panj.

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim: Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — Čebelarske opazovalnice vodi urednik SČ.

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga: Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066.

Članarina (naročnina) znaša letno 30 L, za inozemstvo pa 35 L.

Tiska J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren Fr. Kralj.